

YTTRANDE

Datum
2020-11-20

Sametingets beteckning
Dnr 1.2.1-2020- 953

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) (U2020/03826/GV)

Sametinget vill utifrån sitt verksamhetsområde lämna följande övergripande synpunkter.

Enligt skollagen har alla elever i Sverige rätt till en likvärdig utbildning av hög kvalitet. För samiska elever innebär det att de ska ha tillgång till undervisning i sitt språk och kultur. Eleverna ska i gymnasieskolan kunna tillägna sådana färdigheter och kunskaper, att de kan välja yrke eller fortsatt utbildning inom samiskt närings-, samhälls – eller kulturliv.

Riksrekryterande högskoleförberedande program med inriktning mot samiska

På Bokenskolan i Jåhkåmåhkke/Jokkmokk, som ingår i Lapplands gymnasium¹, erbjuds ett samhällsvetenskapligt program med samisk profil (en s k särskild variant). Även yrkesprogrammet Samiska näringar har tidigare erbjudits. Fram till år 2011 var utbildningen riksrekryterande. I och med 2011 års ändringar i gymnasieförordningen (2010:2039) är det inte längre möjligt att bevilja riksrekryterande utbildningar på ett högskoleförberedande program. Det enda högskoleförberedande gymnasieprogrammet med samisk profil i Sverige får således inte längre ta emot elever från andra delar av landet.

För att öka möjligheterna för elever att studera samiska på gymnasienivå är det viktigt med valmöjligheter. Sametinget anser att det är av stor vikt att möjliggöra att utbildningsalternativ med samisk inriktning kan omfattas av bestämmelser om riksrekrytering. Det ger även bättre ekonomiska förutsättningar än särskild variant. Bokenskolan har påtalat att skolan själv har sökt lösa de ekonomiska utmaningar som uppkommit genom att särskild variant inte möjliggör för elever att få inackorderingsstöd och att sökförfarandet är annorlunda.

---

¹ Lapplands gymnasium är den gemensamma gymnasieorganisationen för Gällivare, Jokkmokk, Kiruna och Pajala kommuner.

Ett samhällsvetenskapsprogram med samisk profil fyller flera behov, både för vidareutbildning på högre nivå, men också mer yrkesinriktade arbeten efter gymnasieskolan, där kunskaper i samiska och de samhällsförhållanden som rör sameer och samiska behövs. Det är viktigt att öka möjligheterna för elever att söka till ett program som detta då det inte är sannolikt att motsvarande program kan etableras på flera håll i landet. En lokal miljö där samisktalande ungdomar kan skapa förutsättningar för användningen av samiska även utanför skolans ram, har också en betydelsefull funktion i ett språk revitaliseringsperspektiv. Programmet kan stärka samiskan och den samiska kulturen. Utbildningsalternativet är även att se som en fortsättning på sameskolan och den integrerade samiska undervisningen i grundskolan och fungerar därmed enligt principen att högre nivåer fullföljer lägre nivåers utbildning.

Ämnesalternativ i yrkesförberedande gymnasieprogram

Sametinget gör bedömningen att kompetensförsörjning avseende personal med kunskaper i de samiska språken och kulturen behöver stärkas inom flera olika områden till följd av den stärkta minoritetslagstiftningen². I linje med den bedömningen bör ämnet samiska läggas till som ämnesalternativ i framförallt de nationella gymnasieprogrammen som är yrkesförberedande; vård- och omsorgsprogrammet samt barn- och fritidsprogrammet men även i de yrkesinriktade utbildningarna i komvux. Det skulle synliggöra behovet av samisk kompetens för elever som funderar på att välja något av dessa gymnasieprogram och som i så fall på sikt kan bidra till att förbättra kompetensförsörjningen av samiskspråkig personal inom barn- och äldreomsorg.

Tillgång till information

En grundförutsättning för att gymnasieelever ska kunna göra sina val av utbildning är att de på ett korrekt sätt får information om dem. Sametingets bedömning är att information om möjligheterna att studera samiska på gymnasienivå behöver öka. Skolhuvudmännen för gymnasieskolan har ett viktigt ansvar att se till att informationen är korrekt och tillgänglig. Det kan även finnas anledning att på nationell nivå bidra med informations spridning. Informationen bör även lämnas på de olika samiska språken.

Beslut i detta ärende har fattats av tf kanslichef Anita Kitok. Enhetschef Aina Negga har varit föredragande.

Anita Kitok

Aina Negga

---

² Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk